Guillaume Apollinaire

aşk şiirleri

kırmızı

aşk şiirleri Guillaume Apollinaire

A Ş K
Ş İ İ R L E R İ

Guillaume Apollinaire (1880-1918). Asıl adı Wilhelm Apollinaris de Kostrawitzki'dir. Anası soylu bir Polonyalı, babası bir İtalyan subayıdır. Serüvenli bir çocukluk döneminden sonra, önce Monaco'da, daha sonra Nizza ve Cannes liselerinde okudu. 1899'da, annesi ve kızkardeşiyle birlikte Paris'e yerleşti. Rheinland'da özel öğretmenlik yaptı. Bu sırada, Alman halk şiirini inceledi ve Alman sanatına ilgi duydu. 1907'de gazeteciliğe başladı. 1913'te *"Alcools"* adlı şiir kitabı yayımlandı. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı ve ağır yaralandı. Savaş deneyimleri, düşüncelerini ve yazılarını yeniden biçimlendirdi. 1918'de yeni şiirlerini içeren *"Calligrammes"* adlı eseri yayımlandı ve aynı yıl Paris'te gripten öldü. Modern Fransız şiirinin en önemli öncülerinden biridir.

AŞK ŞİİRLERİ

Guillaume Apollinaire

ISBN 975-9169-04-5

AŞK ŞİİRLERİ / GUILLAUME APOLLINAIRE

Birinci Baskı: Eylül 2006, Kırmızı Yayınları

Genel Yayın Yönetmeni: Fahri ÖZDEMİR
Editör: Aylin EROĞLU
Genel Sanat Yönetmeni: Cengiz YOLALAN

Kapak Tasarımı: Akçura Serap ERTEMİN

Dizgi: Kırmızı Yayınları
Baskı ve Cilt: Ladin Matbaacılık

© Kırmızı Yayınları, 2006, İstanbul
Bütün hakları saklıdır.

Kırmızı Yayınları
Taksim Kuyu Sokak 1/3 Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: (0.212) 244 47 69

AŞK ŞİİRLERİ

Guillaume Apollinaire

Yayıma Hazırlayan
Fahri Özdemir

"..her zaman ve her koşulda,
dost elini uzatmaktan hiç geri durmayan;
dost ve ağabeyim,
güzel insan...
Cahit BERKAY'a sevgiyle..."

(F.Ö.)

"Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar..."

MIRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akıyor altından Mirabeau Köprüsünün
Ve bizim aşklarımız
Hatırlamalı mıyım durup dururken bugün
Sevincin çıkageldiğini hemen ardından güçlüğün

Çal sevgili saat gel sevgili gece
Ben kalıyorum günler gidiyor sessizce

Ellerimde ellerin kalalım yüz yüze
Kollarımızın köprüsü
Altından geçsin yüz yüze
Sonsuz bakışlar bitkin dalgalar diz dize

Çal sevgili saat gel sevgili gece
Ben kalıyorum günler gidiyor sessizce

Aşk bu akan su gibi akıp gidiyor
Aşk akıp gidiyor
Yaşamak gibi umut gibi ağır
Kör ve sağır

Çal sevgili saat gel sevgili gece
Ben kalıyorum günler gidiyor sessizce

Geçiyor günler geçiyor haftalar
Ne geçmiş zaman
Ne geri dönecek aşklar var
Mirabeau Köprüsünün altından Seine akıyor akar

Çal sevgili saat gel sevgili gece
Ben kalıyorum günler gidiyor sessizce

(Türkçesi: Sezai KARAKOÇ)

MIRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akar Mirabeua köprüsünden
Ve de sevimiz
Ansıyayım mı ki hemen
Sonra gelirdi sevinç hep üzüntüden

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Yüzün yüzüme karşı, elin elimde olsun
Akarken
Köprüsünden kolumuzun
Ölümsüz bakışlar, dalgalar bunca yorgun

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Geçip gider sevi bu akarsu gibi
Geçip gider sevi
Yaşamsa bir ağır bir ağır ki
Umut da öylesine öylesine ezici

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Günler geçer haftalar geçer
Ne geçen an
Ne o seviler döner
Mirabeau köprüsünden Seine akıp gider.

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

(Türkçesi: Tahsin SARAÇ)

MIRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akıyor Mirabeau Köprüsünün altından
Ve şu bizim aşkımız
Olur mu durasın şimdi anımsamadan
Sevincin geldiğini ancak acının ardından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Yüz vüze duralım böyle elin elimde kalsın
Ve aksın dursun
Sonsuz bakışlar dalgalar yorgun argın
Köprüsü altından kollarımızın

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Aşklar akıp gidiyor şu akarsu gibi
Akıp gidiyor aşklar
Hayat öyle durgun öyle yavaş ki
Ve umut nasıl zorlu nasıl depdeli

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Günler geçiyor günler haftalar yaman
Ve dönmüyor geri
Ne çıkıp giden aşklar ne geçen zaman
Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde.

(Türkçesi: Cemal SÜREYA)

MIRABEAU KÖPRÜSÜ

Mirabeau Köprüsü altında akan Seine
Akan sevdalarımız
Kısmete anmak mı düştü neden
Hiç gülmedi yüzüm ilkin üzülmeden

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Eller ellerde yüz yüze kalalım da
Durmadan aksın dursun
Kollarımız köprüsü altında
Yorgun ölümsüz bakışlar dalga dalga

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Sevda geçer akan bu suyu andırır
Sevda gelir de geçer
Bazen yaşamak gibidir ağır
Bazen umut gibi güçlü sarsıcıdır

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Günler haftalar geçer ne gelir elden
Ne geçenden hayır var
Ne de geçip giden sevgilerden
Mirabeau Köprüsü altında akan Seine

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

(Türkçesi: Necati CUMALI)

MARIZIBILL

Büyük bir caddesinde Kolonya'nın
Bir gider bir gelirdi akşam vakti
Herkese cömert, şirin, cana yakın
Bitince kaldırım gider içerdi
Basık meyhanelerde yorgun argın

Kuru tahtalarda yatmaya razı
Alyanak kumral bir oğlan yüzünden
Bir Yahudi sarmısak kokar ağzı
Çin dönüşü Şanghay kerhanesinden
Çıkarıp getirmişti kızcağızı

Çok görmüşlüğüm var böylelerini
Omuzlarına ağır gelir kader;
Kararsız, rüzgârda yaprak misali
Gözleri kısık lâmbalara benzer
Kalpleri işler kapıları gibi

(Türkçesi: Sabahattin EYÜBOĞLU – Necati CUMALI)

ELVEDA

Bir fundalıktan kopardım bu dalı
Sonbaharın geçtiğini hatırla
Bir daha buluşmak mahşere kaldı
Zamanın kokusu fundanın dalı
Hatırla bekliyorum seni hâlâ

(Türkçesi: Necati CUMALI)

AYRILIŞ

Ve rengi uçmuştu yüzlerinin
Ve kesik kesikti hıçkırıkları

Kar gibi üstüne taze çiçeklerin
Düşüyordu sonbahar yaprakları
Ya da öpüşlerime ellerin

(Türkçesi: Eray CANBERK)

LORELEY

Bacharach'da sarışın bir büyücü kadın vardı
Sevdadan kırar geçirirdi sıradan adamları

Karşısına çağırdı da Piskopos canım Lorcley'i
Güzelliği önünde suçunu bağışlayıverdi

Oy güzel Loreley elmastan elmastan gözlerin
Kimden bu büyüyü hangi sihirbazdan öğrendin

Gözlerim kargılandı bu yaşamak tak etti
Şöyle bir bakanlar bana kül olup gitti

Alevden alevden benim gözlerim elmastan değil
Yakın ateşe atın bu büyüyü başka değil

Ey canım Loreley bu ateşlerde yanıyorum ben
Başkası versin cezasını beni büyüledin sen

Piskopos gülecene benim için dua et Meryem'e
Tanrı yardımcın olsun koyver beni ölüme

Uzaklarda bir başka ülkede şimdi sevdalım
Madem hiçbir şeyde gözüm yok ko öleyim

Öyle bitkinim ki beni bir ölüm paklar ancak
Anladım ne yapsam boşuna iflah olmam artık

Hep kan ağlıyor yüreğim ah gitti gideli beri
Hiç sormayın içimi o gün nasıl burkuluverdi

Üç atlı getirtti Piskopos üç mızraklı atlı
Manastıra götürün manastıra bu çılgın kadını

Haydi çılgın Loreley yürü bakalım şimdik
Rahibe olacaksın aklar karalar giyeceksin artık

Dördü birden yola düzüldüler dördü sonra da
Nasıl yalvarıyordu yanıyordu gözleri nasıl da

Bırakın beni şövalyeler çıkayım şu dik kayaya
Oradan güzelim şatoma bakayım bir kezcik daha

Kendimi şöyle bir daha görmek için suda
Çeker giderim sonra kızlar dullar manastırına

Dağınık saçlarını yukarılarda uçuyordu rüzgâr
Loreley Loreley diye bağırıyordu boyuna atlılar

Bir tekne göründü uzakta Rhin üstünde geliyor
İçinde belalım bir tanem beni gördü çağırıyor

Nedir bu içimdeki sevinç belli o geliyor işte
Şöyle eğileyim derken yuvarlanıverdi nehre

Göreyim derken suda o canım güzelim Loreley'i
Güneşler rengi saçlarını Rhin rengi gözlerini

(Türkçesi: İlhan BERK)

TAPIYORUM SANA

Tapıyorum sana güvercinim benim hem de her
şeyimle
Sularda dalga dalga yıkanan saçların gözlerimin
önünde
Latinler'den kalma anıtların süsleri bakıyor bana
Güçlü kuvvetli topçu erleri dönüyorlar kışlalarına
Tam karşımda alçalıyor güneş ağırdan ağırdan
Cepheye giden soluk mavi giysili piyadeler seni
geçiriyorlar akıllarından
Ey benim alev saçlım sen meşalesin ya
Şu benim dünyamı aydınlatan alevsin güç veren bana

Gökyüzünde bulutlar
Senin resmini yapar
Sert rüzgâr geçerken
Taşır sözcüklerimi
Anlarsın artık sen
Sana geldiklerini
Gözlerimiz günlerce
Bir Gard'da bir Alpler'de
Bir Marine'de bir Gard'da

Derken güneş batınca
Bastırınca uykumuz
Yataklara dalarız
Yaklaştırır düşler bizi
Birbirinin benzeri
Geçeriz kendimizden
Gördüğümüz aynı düşten
Sen varsın düşlerimde

Kıpış kıpış gözlerindir kımıldayan dallar
Tüm güzelliğinden tatlılığından her yanda bir şeyler var
Postallarımın çivileri parlıyor gözlerin gibi
Seninki gibi kısrakların bazı yerlerinin pembeliği
Yağlanmış silahlarımız sen beni arzuladığında
nasılsan öyle
Ey ömrümün varı nasılsın öyle sen beni sevdiğinde

Kış iyi gökyüzü mavi
Onu ver bana ver geri
İzin kâğıdımsın benim
İzinsizliğimsin nöbetim
Senin aşkın sırtımdaki giysi
Öpücüklerindir düğmeleri
Süsler parlayıp altın gibi
Ve senin o pembe güzel kolların
En güzelidir şeritlerin sırmaların

Bir adam apak sade dondurmasını yalayıp duruyor
yanımda
Bedeninin tadı geliyor aklıma kalçaların geliyor aklıma
Sol yanda gazetesini okuyor kumral genç bir kadın
Mektupların geliyor aklıma sanki bana bütün
dünyadan haber veren mektupların
Denizciler geçiyor deniz ölüyor ayaklarının dibinde
Resmine bakıyorum da bedelsin bütün evrene
Bir kibrit çakıyorum gözlerimin önüne geliyor saçların
Sen benim için sürüp giden yaşamsın
Geleceğimsin de benim sensin benim sonsuzluğum
Tek güzellik sensin biricik yavuklum

(Türkçesi: Eray CANBERK)

ANNIE

Texas dolaylarında
Mobile'de Galveston arasında
Bir bahçe vardır ki gülden geçilmez
Ve bahçenin içinde bir köşk
Sanki kocaman bir gül

Bir kadın gezinip durur her gün
O bahçede bir başına
Ihlamurlu yoldan ne zaman geçsem
O bakar ben bakarım

Menno tarikatındandır kadın
Ne güllerinde gonca var bu yüzden
Ne de giysilerinin bir düğmesi
İki düğme eksik ceketimde benim de
O ve ben gönül yoldaşıyız sanki

(Türkçesi: Özdemir İNCE)

AH SEVGİLİM

Ah sevgilim! sesini seviyorum
Öylesine yumuşak ve tatlı sesini
Cam çıngırak gibi şıngırtılı sesini
Mandolin tınılı sesini
Seviyorum kendimi seyrettiğim gözlerini
Düşcül bir su olan gözlerini
Bir Amblève kızını dilerdim sevmek
Bir gün... Sonra geberip gitmek

Herkese sunduğun ağzını
Seviyorum ve tapıyorum dudaklarına
Bir Sèvre vazosu gibi kırılgan bedenine
Ya çocuksu eli açıklığın gönül zenginliğine
Seviyorum öksürüğünü bile
Öksürürken ürperişini de
Ancak bazı kına rengi kediler
Böyle sokulgan dingin ve yorgundurlar

Hele dudaklarını tutkuyla arzulardım
O kıyıcı kırmızı dudaklarını
O güzelim lâl dudaklarını
Yırtıcı küçücük dişlerinle ısırırdın
Isırırdın
Ah sevgilim! Ah merhametsizim benim
İçin el verse. Kirazdır yaban çileğidir
Kızıl ve lâl taşı dudağın.
İsterdim çekici bedenini
Mintanının altında gizlediğin hazineleri
Güzellikleri bana göstermediğin
Sevgiline sakladığın
Tan ağartısı kadar ak ve lekesiz bedenini.

(Türkçesi: Eray CANBERK)

SEVDA

Öpüştük olduk razı
Altın halkalı parmak
Açsak dudağımızı
Yüzük parmakta yazı
Saçlarına güller tak

(Türkçesi: Necati CUMALI)

BU SOLAN ALACAKARANLIKTA

Bu solan alacakaranlıkta
İtiş kakış bir yığın aşk
Hatıran zincirli yerde yatmakta
Kaçışan karaltılarımızdan uzak

O eller hafıza zincire vurmuş
Üst üste odunlar gibi alevlerinde
Kendi küllerinden doğan masaldaki kuş
Neredeyse konup ta yanacak halde

Aşınırken halka halka zincir
Hatıran gülerek ikimize
Duy kaçar bizden bizimle eğlenir
Kapanırım yeniden dizlerine

(Türkçesi: Necati CUMALI)

ÖLDÜ AŞK

Sımsıkı sardığın kollarında öldü aşk
Hatırlıyor musun onu tanıdığın günü
Ölmüş olabilir o ama senin elinde yeniden yaşatmak
Karşılaşınca o da hatırlar inan seni

Bak işte bir bahar daha gelip geçti
Bense düşlerimde gizlemişim ondaki tüm güzellikleri
Hoşça kal tükenip yiten mevsim
Nasıl olsa aynı güzellikte geleceksin geri.

(Türkçesi: Fahri ÖZDEMİR)

ÇİNGENE KIZ

Önceden biliyordu çingene kız tümüyle bizi
Gecelerle ayrılan bir yaşamdı ikimizinki
Vedalaşıp ayrıldık onunla
Az ötede şu çukurun içinden umut çıkmaz mı
önümüze

Aç bir ayıydı aşk hem de ağırca
Biz arzuladık o da kırmadı oynadı ayakta
Mavi kuşsa kaybetti teleklerini teker teker
Dualarını kaybedenlerse dilenciler

Bilir herkes cehennemliktir insanoğlu
Ama yollardayken bile varolan bu sevda umudu
Birleşen eller içinde düşündürüyor bizleri
Çingene kızın falda gördükleri

(Türkçesi: Fahri ÖZDEMİR)

REN GECESİ

Bardağımda şarap bir alev gibi titriyor.
Bakın kayıkçı ağırdan bir türkü tutturmuş:
Ay ışığında yedi kız görmüş, öyle diyor,
Yeşil saçları ta topuklarını bulurmuş.

Kalkın türküler söyleyin, oynayın yan yana;
Kayıkçının türküsünü duymayayım gayri;
Bütün sarışın kızları getirin yanıma,
Saçları örülmüş durgun bakışlı kızları.

Ren sarhoştur, sularına asmalar vuran Ren;
Üzerinde gecelerin altını serili.
Yazı büyüleyen yeşil saçlı perilerden
Söz eder ölü bir ses, son nefesinde gibi.

Bir kahkaha gibi kadehim kırılır birden.

(Türkçesi: Orhan VELİ – Sabahattin EYUBOĞLU)

DENİZ KIZLARI

Ne bileyim deniz kızları sıkıntınız neden
Geceleri enginlerde sızlanıp yakınırken
Sen gibiydin ey deniz dolu türlü seslerde
Yıllar denir o benim şarkılı gemilerime.

(Türkçesi: Tahsin SARAÇ)

ÇANLAR

Güzelim esmerim aşkım benim
Çalan çanları dinle bir iki
Biz kimse görmez sanıyoruz ya
Şu çılgınca seviştiğimizi

Gizlenmek olası değil oysa ki
Gökyüzlerini tutmuş çanlardan
Millete ilan eden aşkımızı
Gözleyip gözleyip yukarılardan

Herkesler duyacak nasıl olsa
Marie, Catherine, seviştiğimizi
Fırıncı kadın, sonra kocası,
Gertrude sonra, halamın kızı

Tefe koyarlar garanti bizi
Durmak haram artık bu yerde
Seni düşünerek ağlayacağım
Kimbilir öleceğim belki de

(Türkçesi: Cemal SÜREYA)

ÇANLAR

Oynaşım çingenem yakışıklım
Çanlar çalıyor duy bak
Sevişiyorduk uçmuş başımdan aklım
Kimse görmediğine aldanarak

Gizlenmenin kötüsü lâkin böylesi
Yukardan bütün çanlar çepçevre
Çan kulelerinden görmüşler bizi
Yetiştirmişler dünya âleme

Yarın Cyprien Henri
Marie Ursule Catherine ile
O karı koca ekmekçi
Dayımın kızı Gertrude bile

Ardımdan sırıtmazlar mı
Yer yarılsa da gömülsem keşke
Sen ıraklarda benim gözlerim yaşlı
Ağlayı ağlayı ölürüm belki

(Türkçesi: Necati CUMALI)

AK KAR

Melekler melekler gökte
Biri subay gibi giyinmiş
Giyinmiş biri aşçı gibi
Türkü tutturmuş öbürleri

Gökrengi güzel subay
Noelden pek sonra tatlı bahar
Sana nişan takacak güneşten
Güzel bir güneşten

Yoluyor kazları aşçı
Kar yağıyor baksanıza
Kar yağıyor ah bir olsa
Sevgilim kollarım arasında

(Türkçesi: Tahsin SARAÇ)

YENGEÇ

Ey mutluluk, ey sevinçler
Tıpkı şu yengeçler gibi
Gidiyoruz ben ve sizler
Yampiri yampiri hep geri geri

(Türkçesi: Tahsin SARAÇ)

ROSEMONDE
(Dünyagülü)

Uzun zaman bayanın girdiği
Evin yakınında kala kaldım
Tam iki saattir Amsterdam'da
İzleyip durduğum o kadına
Öpücükler sundu parmaklarım

Ama kanal ıssızdı rıhtım boş
Kimseler görmedi bunun için
Öpücüklerimin vardığını
Bir gün tam iki saat boyunca
Canımı adadığım kadına

Adı Dünyagülü olsun dedim
Anımsatsın dursun diye bana
Gül açan ağzını Hollanda'da
Sonra ağır ağır çekip gittim
Dünyagülü'nü aramaya

(Türkçesi: Hüseyin DEMİRHAN)

AV BORUSU

Bizim soylu, acıklı hikâyemizin
Tümü bir gaddar maskesini andırır
Ne oyunu rastlantının ya da sihrin
Ne de buna benzer bir tarafı vardır
Aşkımızı içli bir hâlâ getirsin

Ve Thomas de Guincey gibi günden güne
Alışıp afyon zehrine temiz ve hoş
Talihsiz Anna'yı düşüne düşüne
Geçelim geçelim bunları madem boş
Ama ben hatırlamadan edemem gene

Hatıralar çalan av borularıdır
Sesleri uzak rüzgârlarda dağılır

(Türkçesi: Necati CUMALI)

1909

Hanımın üstünde bir entari
Erguvan ağır ipekliden
Omuzdan tutturulmuş
İki parçalı bir üstlük
Kenarları altın işlemeli

Melekler gibi dans eden gözler
Kendisi güleç mi güleç
Fransa'nın renklerinden bir yüz
Mavi gözler beyaz dişler kan kırmızı dudaklar
Fransa'nın renklerinden bir yüz

Göğüs çepçevre açık
Saçlar Récamier biçimi
Bir de eşsiz çıplak kollar

Gece yarısını çaldı mı
Entarisi erguvan ağır ipek
Üstlüğü altın işlemeli
Göğsü çepçevre açık
Çatkısı altın hanım
Gezdirir lülelerini

Hem tokalı küçük terliklerini sürür

Öylesine güzel ki
Sevmeye yanaşamazdın

Ben koca mahallelerin yırtıcı kadınlarını sevdim
Her gün yeni doğumlar olur oralarda
Demir kan olur alev onlara beyin
Makinelerin eli yatkın halkını sevdim hep sevdim
Lüks güzellik onların köpüğünden başka bir şey değil
O kadın öylesine güzeldi ki
Bana hep korku verdi.

(Türkçesi: Necati CUMALI)

YÜZÜ GÜLMEYENİN TÜRKÜSÜ

Paul Léautaud'ya

Bu türkü düşmezdi dilimden
1903'te nedense
Aşkıma mı benzediğinden
Güzel Phénix akşam ölürse
Gün doğmuş görürdü yeniden

Sislice bir Londra akşamı
Serseri biri tıpkı aşkım
Ansızın karşıma çıkmaz mı
Bir bakışı vardı utandım
Yere eğdim bakışlarımı

Ardından bu haylaz çocuğun
Eller cepte dudakta ıslık
Tıpkı evler arası yolu
Yarıldı Kızıldeniz aştık
O İbraniler ben Firavun

Akan tuğlalar sıra sıra
Madem sevmedin sevilmedin
Var sultan ol ister Mısır'a
Kızkardeşin – karın askerin
Tek aşkın olmadıktan sonra

Dönemeçte bir sokak yanan
Alnaçları saran ateşler
Sis yaralarıdır kanayan
Alnaçlar ki şikâyet eder
Tıpkı bir kadını andıran

Bakışı bir hayvan gibi boş
Çıplak boynunda yara izi
Bir meyhaneden çıktı sarhoş
Bulup çıkardım kimdi neydi
Baktım tam bir yalan aşk olmuş

En son döndüğü gündü
Ana yurduna bilge Ulis
İlkin yaşlı köpeği gördü
Yerde ipek bir halı halis
Eşinin yollarında gözü

Sacontale'ın evli kralı
Sevinç bulur utku yorgunu
Benzi bıraktığından sarı
Gözleri aşk özlem solgunu
Yiğitçe okşar gazalını

Aklımda bu mutlu krallar
Çarptıkça valan aşk bir kadın
Ki hâlâ da ona meylim var
Gölgesiyle yalanlarının
Mutsuzluğum arttıkça artar

Nedamet üstüne cehennem
Bana unutkan bir gök gerek
Ünlü krallar bile madem
Bir öpüşüne can vererek
Yoksul göçtü cennet verinden

Kışladım geçmiş yaşamımda
Paskalya güneşi aç gene
Buz kesen bir kalbi ısıt da
Sanki Sivas'ın kırkları ne
Yıkılan yaşamım yanında

Güzelim gemi ev hafıza
Yetmedi mi açıldık durduk
Altımızda tatsız bir dalga
Yetmedi mi atıldık durduk
Al şafaktan mahzun akşama

Elveda yalan aşk karışık
Kadınımla uzaklaşmakta
Yitirdim elimden ayrıldık
Bıldır Alaman diyarında
Bir daha da göremem artık

Ey nurlu bacı samanyolu
Ak kanayan suları yüzen
Ak tenli sevenlerle dolu
İlet o ölmüşler izinden
Bizi yeni bir dünyaya doğru

Hatırlarım bir başka yıldı
Gün doğdu doğacak ay nisan
Biricik sevincimden şarkı
Söylerim erkekle sesle aşktan
Tam yılın sevişme zamanı

(Türkçesi: Necati CUMALI)

BİR AŞK KIRGININ ŞARKISI

Ve bu şarkıyı söylediğimde
1903 yılında bilmezdim ben
Aşkımın benzeştiğini güzel Phénix'le
Gündüzün dirildiğini yeniden
Bir akşamüstü ölse bile

Yarı sisli akşam Londra'da
İpsizin biri aşkını andıran
Birdenbire dikildi yoluma
Gözlerimi indirdim utançtan
Yüzüme fırlattığı bakışla

Gittim ardından bu arsız oğlanın
Elleri cebinde dudağında ıslık
Evler ayrık dalgaları Kızıldeniz'in
Sokaklar arasında ilerliyorduk
Kaçan Yahudilerdi o ben de Firavun

Şu tuğla dalgaları düşsün varsın
Bir kerecik olsun sevilmemişsen
Ulu hükümdarı benim Eski Mısır'ın
Kızkardeşiyle evli ordular kuran
Hiçlemişler seni başka ne yaparsın

Daldık bir sokağın alevlerine
İki yandan tutuşmuş duvarlarıyla
Ve yer yer kana bulanmış siste
Duvarlar eğilmiş yaralarına
Bir kadın – tıpkı o – duruyor siste

Onun acı tanımaz bakışıyla
Çıplak boğazında bir yara izi
Ben aşkın yalanını yapmacığını
Tam daha yeni anlamıştım ki
Sendeleyerek içkievinden çıktı

Ne yolculuklardan yıllardan sonra
Bilge Ulysse toprağına ayak basmıştı
Eski köpeği nasıl koşmuştu ona
Ve bıraktığı günkü gibi karısı
Bekliyordu gergefinin başında

Ve kral kocası Sacontale'nin
Sevinmişti döndüğünde zafer yorgunu
Soldurduğu gözlerle bekleyişin
Sevinmişti daha bitkin bulunca onu
Tüyleriyle oynarken erkek geyiğin

Bütün o mutlu kralları düşündüm
Aklımdan yalan aşkım o kadın bir de
Bugün hâlâ sevmekte olduğum
Dönek gölgeleri geçmiş iç içe
Çöreklendi yüreğime kördüğüm

Yazık o nesne cehennemi besliyor
Bir unutuş göğü açılsaydı ye
Tek öpüşme canlarını verdiler
Gölgelerini sattılar uğruna
Ne krallar zavallı devletliler

Ben kış içindeyim oldum olası
Paskalya güneşi buyursanıza
Sivas kırklarının çektiği acı
Hiç kalır yaşadığımın yanında
Çözsenize yüreğimde biriken karı

Belleğim en incelikli kadırga
Yetmez mi bunca çalkandığımız
Suyu ağza alınmaz dalgalarda
Yetmez mi buncadır avareyiz
Taze sabahtan hüzünlü akşama

Dönek aşk hadi yoluna sen de
Karanlığa karışan şu kadınla
Ve koyup giden kadınla birlikte
Beni geçen yıl Almanya'da
Bir daha da rastlamam herhalde

Sen samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Anıyorum ben şimdi başka bir yılı
Bir nisan sabahı erken uyanmıştım
İştahla söylediğim aşkın şarkısıydı
Sevincin şarkısıydı toz kondurmadığım
Yılın aşka teşne zamanlarıydı.

(Türkçesi: Cemal SÜREYA – Tomris UYAR)

BİR YIL ÖNCESİ İÇİN LATERNA HAVASI

Nerdesin Paskalya bunca bekledik
İşte o ilkyaz uğrasana koruya
Gıdaklayan tavuklarla dolmuş tünek
Bak gökte tanın pembe kıvrımlarına
Aşk yürüyüşe geçmiş işimiz bitik

Mars'la Venüs dönmüşler ikisi de
Çok olmuş ağızları çılgınca birleşeli
Katışıksız düzlükler önünde
Güllerin dibinde yapraklarla gizli
Tanrılar çırçıplak dans etmede

Bil çiçeğe durmuşsa dört yan
Sevecenliğimdir önayak buna
Görkemli bir doğa bu içe dokunan
Islak kurbağalar dalmış şarkıya
Ormanı tutmuş ıslığıyla Pan

Çoğu bu tanrıların göçüp gitti
Söğütler onlara ağlar aslında
Büyük Pan Aşk İsa gitti hepsi
Kediler miyavlıyor avluda
Ben Paris'te ağlıyorum şimdi

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgınının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adana ezgileri

Aşk öldü içimde bir ürperti
Ben o güzel putlara tapıyorum
Onu anımsatan şeylere şimdi
Sızlanmanın sonu yok bağlıyım
Mausole'ün biricik karısı gibi

Ben bağımlıyımdır nasıl bağlıysa
Köpek efendisine sarmaşık gövdeye
Sarhoş hırsız kazaklar Zaporogya'da
Nasıl bağlıysalar kendi steplerine
Ve Musa Peygamber'in on buyruğuna

Bakıp durdukları müneccimlerin
Şanlı Hilal'imiz gem olsun size
Ben ki hükümdarıyım bunca ülkenin
Ey sevimli kazaklar şu halde
Haşmetli sultanınızım sizin

Kullarım olun bağlanın bana
Diye ferman buyurdu Sultan
Onlar bu habere güldüler oysa
Cevabı da döşendiler tez elden
Bir mumun titrek aydınlığında

(Türkçesi: Cemal SÜREYA – Tomris UYAR)

ZAPOROG KAZAKLARININ İSTANBUL SULTANI'NA CEVABIDIR

Sen Barabbas'tan da suçlu
Sen ne iblissindir sen
Kötü melekler gibi boynuzlu
Çamurla çirkefle beslenen
Senin namazını kılmak olur mu

Sen Selanik'in kokmuş balığı
Mızrakla oyulmuş gözlerin
Korkulu düşlerin geniş halkası
Bir koyverişte fırlamışsın
Bozulunca ananın bağırsakları

Sen Podolya celladı tiryakisi
Nice derdin çıbanın irinin
Sen domuz burnu beygir gerisi
Bakalım dillere destan servetin
Sürüyle hastalığını giderecek mi

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Yazık orospunun o gözlerine
Bir leopar güzelliğindeki
Aşk senin Floransa öpüşlerinde
Kekre bir tat bulunurdu ki
Alınyazımızı tüketirdi gitgide

Bir yıldız çizgisi çekiverirdi
Titrek akşamlarda bakışları
Gözlerinde sirenler yüzerdi
Ve öpüşlerimiz ısırılmış kanlı
Ağlatırdı iyilikçi perileri

Yine de beklediğim odur aslında
Soluğum yüreğim her şeyimle
Ve geriye – dön köprüsü başında
Bir gün bu kadın çıkagelirse
Nasıl sevdiğimi söylerim ona

Kafam da yüreğim de boşalıyor
Onlarla boşalıyor bütün gök
Danaid'lerin dolduramadığı fıçılar
Mutlu olmak için ne yapmam gerek
Varmak için saf çocuk mutluluğuna

İster miyim çıkasın aklımdan
Sen topraktan püsküren papatya
Güvercinim benim beyaz liman
Antil'im uzaklardaki ada
Gül ağacım buruk tarçın

Satirlerin pirostaların yanı sıra
Boynuzlu panlar tapmak ateşleri
Uğursuz yazgılar cömert ya da
Boynumda Calais'deki ipin ilmiği
Kederimde kopan bu ne kasırga

Alınyazısım bileyen keder gör ki
Şu can ve şu karar kılmamış gövde
Biri eski bir hayvan bir çekirge öteki
Kaçıyorlar senin yalazından gizlice
Tan çiçekleri kuşanmış kurban ateşi

Mutsuzluk fildişi gözlü uçuk tanrı
Çılgın rahiplerin kara giysilerle
Donattılar mı yine kurbanlarını
Onlar da ağladılar mı yok vere
Mutsuzluk tanınmaması gereken tanrı

Sen adım adım peşimi süren
Gözün ölmüş tanrılarımın tanrısı
Benim payıma düşen toprağın
Ölçüye vuran sensin her karışını
Ey gölgem ey emektar yılan

Güneş demiştim anımsar mısın
Çıkarmıştım seni güneşlere
Tapındığım karanlık kadın
N'olsan benimsemişim bir kere
Ey gölgem kendi yasımı tutan

Kış öldü tıkabasa karla
Beyaz kovanları ateşe verdiler
Bağ – bahçede konup dallara
Övgüler yağdırıyor kuşlar
Duru ilkyaza yumuşak nisana

Ölümüdür pusatlı ölümsüzlerin
Kış gümüşten kalkanıyla geriler
Mavi tırtılları önünde ilkyazın
Mevsim kırılmışlardan yanadır
Islak gözlerle yeniden gülümseyen

Ve yüreğim alabildiğine şişkin
Şamlı bir dilberin kalçası kadar
Aşkım ne çok sevilmiştin sen
Şimdiyse ne acılar ne acılar
Yedi kılıç sıyrılmış kınından

Bunlar karasevdanın yedi kılcı
Çifte su verilmiş keskin kederler
Hepsi de bir bir yüreğime saplı
Çılgınlıksa mutsuzluğuma çalışıyor
Sonra tutup bir de unutmak mı

(Türkçesi: Cemal SÜREYA – Tomris UYAR)

YEDİ KILIÇLAR

Birincisi baştanbaşa gümüş
Parıltılı bir adı var Pâline
Çeliği göğünden kar serpen bir kış
Kurbanı olmuş aykırı düşlerin
Vulcanus onu döverken ölmüş

İkincisinin Noubosse'dur adı
Güzelim bir gökkuşağı keyifli
Tanrıların düğünlerde kuşandığı
Otuz Bé – Rieux'nün kanına girdi
Üstelik Carabosse'un armağanı

Üçüncüsü dişi bir mavi
Kamış biçiminde yine de
Lul de Faltenin'dir adı
Haberci Ernest bir örtü üstünde
Cüceleşmiş denerken taşımayı

Dördüncüsü Malourène adında
Yeşil yaldızlı bir ırmaktır
Bir akşamdır kadınlar kıyısına
Görkemli vücutlarını daldırır
Ve kürekçi şarkıları uzakta

Beşincisi Sainte – Fabeau'dur
Eğirilmiş ipliklerin en incesi
Mezarda boy veren bir servidir
Dört rüzgârın önünde dize geldiği
Gece indiğinde bir meşale olur

Altıncısının cevheri onur
Her sabah ayrıldığımız yeniden
Elleri yumuşak bir dosttur
Hadisene işte göründü yolun
Kısıldı bir bandoda horozlar

Ve yedincisi tüketmede kendini
Kurumuş bir gül bir kadın
Ama bu sonuncuyla neyse ki
Kapılar da üstüne kapanıyor aşkın
Zaten hiç tanımış mıydım seni

Sen samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Pusulamız gezegenlerin şarkısı
Raslantı şeytanlarının yedeğinde
Kemanlarındaki sapıtmış gıcırtı
Oynatır insan soyunu keyfince
Gerisin geri yokuş aşağı

Anlaşılmaz yazılar alınyazıları
Bitirdiği krallar çılgınlığın
Ve soğuktan titreşen yıldızları
Yatağınıza giren aşksız kadınların
O bozkırlara geçmişte saklı

Luitpold zamanının kral adayı
Öğretmeni iki soylu kaçığın
Şimdi düşünüp düşünüp ağlar mı
Görünce kımıltısını ateş böceklerinin
Saint Jean sineklerinin sapsarı

Kıyısında leydisiz bir şatonun
O kayık gemici türküleriyle
Ve ilkyazda ürpertili rüzgârın
Soluğuyla akarken bembeyaz gölde
Ölen bir kuğuydu bir siren

Günün birinde kral boğulduydu
Gümüşlü suya doğru yürüyerek
Akıntı kıyıya attıydı onu
Kaskatı uyusun diye ağzı aralık
Yüzü değişken göklere doğru

Temmuz güneşi ateşten bir çenk
Yakıyor sancıyan parmaklarımı
Ne kederli ne tatlı sayıklamak
Dolanırım Paris'imin sokaklarını
Orada ölmeye cesaretim yok

Pazar günleri uzayıp gider
Kurşuni avlularda orada
Sürekli hıçkırmada çalgılar
Çiçeklerin Paris balkonlarında
Pisa kulesine özenen bir yanı var

Cinle esrimiş akşamlar Paris'te
Elektrikleri göz kamaştıran
Ve sırtlarındaki yeşil ateşle
Tramvaylar makine çılgınlığından
Bir müzik geçirir raylar üstüne

Dumanla dolup taşmış kafeler
Çiganlarının olanca aşkıyla
Sana doğru haykırıyorlar
Nezleli sifonlarla garsonlarla sana
Sen ki sevilmişin bu kadar

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgınının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

(Türkçesi: Cemal SÜREYA – Tomris UYAR)

AŞK KÜÇÜMSEME VE UMUT

Seni göğsümde sıktım küçük bir kızın bilmeden
boğduğu bir güvercin gibi
Bütün güzelliğinle kavradım seni Kaliforniya'nın tüm
altın madenlerinden zengindi güzelliğin o altın
tutkusu çağındaki
Doyurdum tenimin açlığını gülümseyişinle bakışınla
ürperişinle
Gururumu bile aldım buyruğumun altına
Seni eğilmiş görünce seni gücüme boyun eğmiş görünce
Alırım sandım hepsini oysa bir gözbağıydı bu ancak
İxion gibi kalakaldım Hera ya da yenilmez Junon
denen kadın biçiminde bulutlardan yapılmış
hayaletlerle sevişen
Kim tutabilir kim yakalayabilir bulutları? Kim eliyle
dokunabilir bir seraba?
Ve ne kadar aldanır kucağını göğün mavisiyle
dolduracağını sanan!

Bütün güzelliğini kavrarım sandım ama teninden başka
bir şey yok elimde
Ne çare ölümsüzlük değil ten
Ancak zevke varar ten aşka değil
Kaçıyor o kayıyor elimden ne türlü tutsam çözülen bir
karayılan düğümü gibi
Ve güzel kolların uzak ufukta şafak rengi yılanlardır
elveda der gibi çöreklenen
Şaşırıp kalıyorum bozuluyorum bir bezginlik
duyuyorum içimde sen bu aşkı küçümseyince
Utanıyorum senin öylesine hor gördüğün bu aşktan
Ruhsuz olmuyor ten
Hem nasıl umarım deminki tenini bulacağımı
değil mi ki ruhun benden çok uzakta
Ten ruhu bulur
Bütün canlı varlıklarda
Bense ancak ölü elde ettim seni

Yine de ara sıra bakıyorum uzaklara posta subayı
geliyor mu diye
Bir haz gibi bekliyorum her günkü mektubunu
yüreğim bir karaca gibi hopluyor habercinin
geldiğini görünce
Ve düşlüyorum ki ikimiz yapayalnız belki üçümüz bir
kayığa bineceğiz ve dünyada hiç kimse
hiçbir şey bilmeyecek bizim bu hiçbir
şeye yönelmeyen ama başka yere doğru
sonsuzca sürecek güzel yolculuğumuzdan
Dünyanın bütün mavisinden daha mavi daha da mavi
bu denizde
İnsanın hiçbir zaman "Kara!" diye haykırmayacağı bu
denizde
Senin ağırbaşlı güzelliğin için şarkılarım yükselecek
bütün sözlerden daha temiz dalgalardan daha özgür

Söyle kalbim çok mu geciktik bu giz dolu yolculuğa?
Kayık bekliyor bizi bizim düşümüz bu
Ama gerçek bulacaktır bir gün bizi eğer ruhlar
buluşursa
Bu öylesine güzel kutsal yolculukta

Haydi erkek yüreğim lâmba sönecek nerdeyse
Akıt kanını içine
Haydi yaşamım besle bu lâmbayı aşkınla
Haydin toplar açın volları
Gelsin artık zafer zamanı canım zamanı dönüşün

Umuduma veriyorum gözlerimi bu mücevherleri
Umuduma veriyorum ellerimi zafer dalları olan
Umuduma veriyorum ayaklarımı zafer arabaları olan
Umuduma veriyorum ağzımı bu öpücüğü
Umuduma veriyorum burun kanatlarımı mayıs ortası
çiçeklerinin kokusuyla dolan
Umuduma veriyorum yüreğimi adak diye
Umuduma veriyorum bütün geleceği uzakta ormanlar
içinde incecik bir ışık gibi titreyen!

(Türkçesi: Hüseyin DEMİRHAN)

DÖNENCE

Artık bıkmışsın bu dünyadan
Çoban kızı Eyfel Kulesi köprüler sürüsü meliyor bu
sabah
Bıkmışsın yaşamaktan eski Yunan'da Roma'da
Burada bile otomobillerin eski bir hali var
Din yalnız kalmış yepyeni din
Kalmış Port – Aviation hangarları gibi gösterişsiz

Sensin yalnız Avrupa'da eskimeyen ey Hıristiyanlık
En modern Avrupalısı çağımızın sizsiniz Papa Pie X

Ve sen pencerelerin göz hapsine aldığı utancın engel
oluyor
Bir kiliseye girip günah çıkarmana bu sabah
Okuyorsun yüksek sesle şarkı söyleyen prospektüsleri
katalogları afişleri

İşte bu sabah şiir düzyazıya gelince gazeteler var
Dergiler var 25 centime'lik polis serüvenleriyle dolu
Büyük adamların portreleri ve bin çeşit kitap adı

Adını unuttuğum güzel bir sokak gördüm bu sabah
Yeni ve temiz güneşin borazanıydı
Müdürler işçiler ve güzel steno – daktilolar
Pazartesi sabahından cumartesi akşamına kadar
oradan günde dört defa geçerler
Sabah üç defa fabrika düdükleri inler orada
Çok öfkeli bir çan öğleye doğru köpekler gibi havlar
Dükkân ve duvar tabelâların yazıları
Plakalar ilânlar papağanlar gibi bağrışırlar
Paris'de Aumont – Thieville Sokağıyla Ternes caddesi
arasında bulunan
Bu endüstri sokağının çekiciliğini severim

İşte genç sokak ve sen henüz küçük bir çocuksun
Annen sana yalnız mavi ve beyaz elbise giydiriyor
Çok dindarsın ve arkadaşlarının en eskisi René
Dalize'le
Her şeyden çok kilisenin törenlerini seviyorsunuz.
Saat dokuz gaz lâmbası kısılmıştır maviler içinde
çıkıyorsunuz yatakhaneden gizlice
Bütün gece dua ediyorsunuz lisenin küçük kilisesinde
O sırada sonsuz ve çok sevimli ametist derinlik
İsa'nın alev gibi parlak ürünü durmadan döndürüyor

Bu hepimizin içinde yeşeren güzel zambaktır
Bu rüzgârın söndürmediği kızıl saçlı meşaledir
Bu acılı ananın soluk ve koyu kırmızı oğludur
Bu bütün duaların her zaman gür yapraklı ağacıdır
Bu şeref ve sonsuzluğun çifte darağacıdır
Bu altı dallı yıldızdır
Bu Cuma günü ölen ve Pazar dirilen Tanrıdır
Bu göklere pilotlardan daha iyi çıkan İsa'dır
Dünya yükseklik rekorunu o tutuyor elinde
Gözbebeği İsa gözün
Yirminci gözbebeği yüzyılların bilir işini

Ve kuş oluveren bu yüzyıl Mesih'in göklere çıkması gibi
Şeytanlar uçurumlarda kaldırırlar başlarını ona
bakmak için
Diyorlar taklit ediyormuş Yuda'daki Sihirbaz Simon'u
Bağırıyorlar çalabilirse hırsız desinler diye ona
Melekler uçuşuyor etrafında uçan güzel adamın
İcare Enoch Elie Apollonius de Thyane
Dalgalanıyorlar etrafında ilk uçağın
Yana çekiyorlar bazen geçsin diye Kutsal – Kuddas'ı
taşıyanlar
Bu rahipler sonsuz olarak yükselip havalandırarak
mayasız ekmeği

Uçak iniyor sonunda kapamadan kanatlarını
Gök doluyor o zaman milyonlarca kırlangıçla
Kanat çırparak geliyor kargalar atmacalar baykuşlar
Afrika'dan geliyorlar kara leylekler telli turnalar turna
kuşları
Rok kuşu masalcıların ve ozanların övdüğü
Uçup duruyor tutarak pençelerinde Âdem'in
kafatasını ilk baş
Kartal saldırıyor ufuktan koyvererek büyük bir çığlık

Ve Amerika'dan geliyor küçük kolibri
Çin'den geldiler ince uzun ve kıvrık pihiler
Tek kanat çırparak ve çift çift uçan
Sonra işte güverein tek lekesiz ruh
İki yanında lir – kuşu ve göz biçiminde tavuskuşu
Zümrüdüanka yanıp kendi kendini doğuran bu odun
yığını
Bir an örtüyor her şeyi korlu külleriyle
Deniz perileri bırakarak tehlikeli boğazları
Geliyorlar şarkı söyleyerek tatlı tatlı üçü de
Ve hepsi kartalı zümrüdüankası ve Çin'in pihileri
Kardeş gibi oluyorlar uçan makineyle

Şimdi yürüyorsun Paris'de tek başına kalabalık arasında
Otobüs sürüleri böğürerek yanından geçip gidiyor
Acısı aşkın sıkıyor boğazını
Bir daha sevilmeyecekmişsin gibi
Yaşasaydın eski zamanda girerdin bir manastıra
Utanıyorsunuz birbirinizi yakaladığınız zaman dua
ederken
Kendi kendinle alay ediyorsun ve cehennemin ateşi
gibi gülmen fışkırıyor
Gülüşünün kıvılcımları yaldızla boyuyor dibini hayatın
Karanlık bir müzede asılmış bir tablodur bu
Ve bazen gidip ona bakıyorsun yakından

Bugün Paris'te yürüyorsun kadınlar kanlara bulanmış
Hiç istemezdin hatırlamayı çöküşü sırasında olmuştu
güzelliğinin bu
Coşkun alevlerle çevrili Notre – Dame bana baktı
Chartres'da
Sacre – Choeur'ünüzün kanı üzerime yağdı
Montmartre'da
Hastayım duymaktan mutlu sözleri
Yakalandığım aşk utanç verici bir hastalıktır
Ve seni kıskıvrak yakalayan imge yaşatmaya devam
ediyor seni uykusuzlukta ve boğuntuda
Her zaman senin yanındadır bu geçen imge
Şimdi kıyısındasın Akdeniz'in

Bütün yıl çiçek açan limon ağaçlarının altında
Arkadaşlarınla dolaşıyorsun sandalda
Biri Nissart biri Mentonasque ikisi de Turbiasques
Bakıyoruz korkuyla derinliklerin ahtapotlarına
Ve arasında deniz yosunlarının yüzüyor balıklar
imgeleri kurtarıcının

Prag dolaylarında bir hanın bahçesindesin
Kendini çok mutlu hissediyorsun bir gül var masanın
üstünde
Ve düzyazı ile hikâyeni yazacağın yerde
Gülün göbeğinde uyuyan tırtıla bakıyorsun
Korkarak görüyorsun kendi resmini Saint – Vit
akiklerinde
Ölesiye hüzünlenmiştin gördüğün gün kendini orada
Gün ışığıyla çılgına dönen Lazare'a benziyorsun
Yahudi mahallesindeki saatin akreple yelkovanı geri
geri gidiyor
Sen de geri geri gidiyorsun hayatta yavaş yavaş
Çıkarak Hradchin'e ve akşam dinleyerek
Tavernalarda söylenen Çek şarkılarını
İşte Marsilya'dasın karpuzların arasında
İşte Coblence'dasın Géant otelinde

İşte Roma'dasın bir Japon muşmulasının altında
İşte Amsterdam'dasın güzel bulduğun ve çirkin olan bir
genç kızla beraber
Evlenmek zorunda genç kız Leydeli bir öğrenciyle
Odalar kiralanır orada Latince Cubicula locanda
diyerek
Hatırlıyorum üç gün kaldım orada bir o kadar da
Gouda'da

Paris'tesin sorgu yargıcının karşısında
Bir cani gibi tutuklusun
Acı ve neşeli geziler yaptın
Farkına varmadan önce yalanın ve yaşın
Aşk çekmiştin yirmisinde ve otuzunda
Bir çılgın gibi yaşadım ve vaktimi kaybettim
Ellerine bakmaya korkuyorsun ve her an hıçkıra hıçkıra
ağlamak istiyorum
Senin üzerine sevdiğim kadın üzerine seni korkutan
her şey üzerine

Gözlerin yaşlarla dolu bakıyorsun bu zavallı
göçmenlere
Tanrıya inanıyorlar dua ediyorlar kadınlar çocukları
emziriyor
Korkularıyla dolduruyorlar Saint – lazare garının
holünü
Müneccim – krallar gibi yıldızlarına inanıyorlar
Umuyorlar para kazanmayı Arjantin'de
Ve memleketlerine dönmeyi zengin olduktan sonra
Bir aile beraberinde ördek tüyünden kırmızı bir atkı
götürüyor siz nasıl kalbinizi ordan oraya
taşıyorsunuz
Bu atkı da düşlerimiz de hep gerçekdışı
Bu göçmenlerden birkaçı burada kalıp yerleşiyor
Rue des Rosiers'de ya da rue des Ecouffes'daki pis ve
karanlık odalarda

Sık sık gördüm onları akşamları hava almaya sokağa
çıkarlar
Ve pek seyrek yer değiştirirler satranç taşları gibi
Çoğu Yahudi'dir karılarının başlarında peruka vardır
Dükkanların dibinde halsiz oturur kalırlar
Aşağılık bir barın tezgâhı önünde ayaktasın
On centime'lik kahve içiyorsun zavallılar arasında

Gece büyük bir lokantadasın

Bu kadınlar kötü kalpli değildir kaygıları vardır gene de
Hepsi en çirkini bile âşığına acı çektirmiş
Jersey'li bir polis memurunun kızı o

Daha önce görmediğim elleri sert ve çatlak
Sınırsız bir acıma duyuyorum karnındaki yara izleri için
Alçalmasına razı oluyorum şimdi korkunç gülüşlü
zavallı bir kıza ağzımın

Yalnızsın nerdeyse sabah olacak
Sütçüler çın çın öttürüyorlar güğümlerini sokaklarda

Gece uzaklaşıyor güzel bir Métive gibi
Sahte Ferdine'dir bu ya da dikkatli Léa

Ve içiyorsun bu alkolü hayatın gibi kızgın
İçtiğin hayatındır rakı gibi

Auteuil'e doğru yürüyorsun yaya gitmek istiyorsun
evine
Uyumak istiyorsun Okyanusya ve Gine fetişlerinin
arasında
Onlar da bir başka biçim ve inanışta İsa'lar
Bunlar daha küçük İsa'ları karanlık umutların

Elveda elveda

Boynu kesik güneş

(Türkçesi: Adil MORAN)

EĞER ÖLSEYDİM ORADA!

Eğer ölseydim ey Lou ben vurulup cephede
Ancak bir gün ağlardın canım sevgilim sen de
Sonra sönüp giderdi anım bir obüs gibi
Alev saçan güzel bir obüs gibi cephede
Mimozalar biçimi o çiçek açan hani

Sonra da anılar patlayınca boşlukta
Dünyayı baştan başa kanınla kuşatırdı
Dağ denizi vadiyi kayan yıldızları da
Eşsiz güneşleri de olgunlaşan boşlukta
Andıran Baratier'nin altın meyvelerini

Unutulan anılar yaşar şeylerde bütün
Ucunu al ederdim güzel pembe göğsünün
Ağzını kıpkırmızı ve saçlarını al kan
Yaşlanmak bilmezdin hiç bu güzel şeyler bütün
Çapkın yazgıları için gençleştirdi durmadan

Kanımın bu önlenmez fışkırışı dünyaya
Güneşe daha canlı bir parıltı verirdi
Daha bir renk çiçeğe daha bir hız dalgaya
Duyulmadık bir sevda inerdi şu dünyaya
Kucağında âşığa daha bir güç gelirdi

Lou orada ölürsem –silinir ya bu anı–
Çılgınlık zamanları bunu bazen anımsa
Gençlik sevda göz alan canlılık zamanları
Kanımdır mutluluğun coşkun akan pınarı
Ve sen mutlu olasın en güzel kız olup da
Ey büyük çılgınlığım gönlümdeki tek sevda!

İndi mi bir kez abanır üstümüze
Bir yazgı ki çok uzun ve kanlı öylesine

(Türkçesi: Hüseyin DEMİRHAN)

SAVAŞ GÜLLERİ

Çelik fenerlerin aydınlattığı şenlikte
Öylesine büyülü ki bu parlak ışıklar
Ölümcül hava fişekleri yükselir gökte
Yine de eğlenir korkusuzca insancıklar

İki obüs var pespembe patlayan havada
Üstsüz gezen kadın memeleri bunlar sanki
Uzatmışlar sivri uçlarını hayasızca
Ne tuhaf gömüt yazısı bu: Sevmeyi bildi

Bir ozan var ormanın içinde
Seyreder duru ilgisiz dingin
–Lüverini almış emniyete–
Seslice ölüşünü güllerin

O güller terkedilmiş bir parktaki
Çeşmenin başında derdiği güller
Yakındaki sapa yolda bir gider
Boyuna akşam üstleri

Hayalindeki Sadi'nin gülleri
Ansızın eğilir başı öne
Çünkü bir gül söyler kendisine
Bir kalçanın konsül eğrisini

Korkunç bir alkol yükü var havada
Kısık özlü yıldızlardan süzülme
Obüslerse uçarken ağlamakta
Güllerin o sevdalı ölümüne

Sen ki yeminler ettin sevda için usulca
Gördün nasıl kendini şanına adar ozan
Ey her zaman taze gül ey hazır gül her zaman
Sunarım savaşların iğrenç ıtrını sana

Sen ki ölmeden düştün yaprağını dökmeden
Ey hep taze kalan gül rüzgâr hırpalasa da
Yeşert bitkin ordunun umudunu yeniden
Kokular sür maskeli yatalak aşığına

Yağmur nasılda tatlı yumuşacık gecede
O uğursuz buğular içimizi sararken
Maskeli çalgıcıyım anlamaz beni kimse

Aşk havası çalarım billur tellerinde ben
Bu incecik yağmurun acımı alıp giden
Ve göklerde usulca dökülen üstümüze

(Türkçesi: Hüseyin DEMİRHAN)

BULUNMUŞ SAÇ DEMETİ

Hafızasında bir demet
Saç durur kestane sarı
Aklına gelmezdi elbet
Yazsın bizi felek ayrı

Chapelle bulvarı o canım
Tadı Montmartre'ın Auteuil'ün
Fısıltısını anarım
Eşiğini aştığım gün

Sanki güz değmiş düşecek
Andığım o saç demeti
Bize oyun etti felek
Biten şu günle birleşti

(Türkçesi: Necati CUMALI)

KIZIL SAÇLI DİLBER

Ele güne karşı duygu dolu bir insan olarak ortadayım
Hayatı anladım bir ölümlü ölümü de ancak benim
kadar anlar
Denedim acının her türlüsünü sevinçlerini aşkın
Bazı bazı yabana atılmadı düşündüklerim
Birkaç dil bilirim
Az çok gezip tozdum
Savaşı gördüm topçuda piyadede
Başımdan yaraladım kloroform verip yardılar
En yakın dostlarım bu Allahın belâsı kavgada gitti
Eskiden yeniden bir insan ancak benim kadar anlar
Bugünlük bu savaşı bir yana bırakalım da
Bizbize bize göre dostlar
Bu sürüp giden gelenekle yenilik Buruklukla Serüven
Kapışmasını bir hükme bağlayalım

Sizler ki ağzınızın yapısı Tanrı ağzıyla bir
Ağzınızdan her çıkan buyruk demektir
Hoş görün sırasında karşılaştırınca
O buyruk kulları dışına çıkmayan kulları
Biz serüvenden serüvene koşanlarla
Düşman tutmayın bizi kendinize
Size geniş bilinmedik ülkeler bağışlamaktı meramımız
Sır çiçek sunar o ülkede her kim uzatır elini
O ülkede yeni yeni ateşler renk renk görülmedik
Akla imgeleme sığmaz nice bin görüntüler
Her biri gerçekleşmeyi bekler
Meramımız erişmek o iyilik diyarına o suspus o uçsuz
bucaksız

Zaman olur zaman eldedir zaman olur ki tekrar
geçer de
Acınsın biz durmadan gelecekle sonsuz
Sınırlarında dövüşenlere
Acınsın hata ettiklerimize günah işlediklerimize

Geldi çattı sarsıcı yaz mevsimi
Gençliğim tıpkı göçüp giden bahar
Ey güneş gelen o yıkıcı bilgelik demi
Beklediğim
O tatlı o soylu biçimle beraber
Seveyim diye ölünceye kadar
Kendine çeker beni gücüyle bir mıknatısın
Tapılası cana yakın
Kızıl saçlı bir dilber

Derler saçları altın
Uzun güzel bir şavkın
Gözalan alevlerinde
Çaygülleri yana söne

Gülün gülün gene bana
Karşımda cümle âlem hele siz buralılar
Demeye dilim varmaz desem neler var
Neler var demeye kalksam izniniz çıkmaz
Gelin acıyın bana

(Türkçesi: Necati CUMALI)

GÜZ

İlerler siste bir köylü çarpık bacaklı
Ve öküzü, ağır ağır bir güz sisinde
Örten şu komları yoksul ve utançlı

Yol alırken tutturmuş köylü dilinde
Bir sevi türküsü, ayrılık türküsü
Söz eden yüzükten ve kırık bir yürekten

Ah! Şu güz, şu güz, yazı öldürdü
İki koyu karaltı, siste ilerleyen.

(Türkçesi: Tahsin SARAÇ)

YAŞAMI ve SANATI

Gaillaume Apollinaire, 26 Ağustos 1880'de Roma'da doğdu. Annesi Angelica de Konstrowtzky, 1863 ayaklanmasına katıldıktan sonra Polonya'dan İtalya'ya kaçan Michel – Apollinaris'in kızıydı. Apollinaire'i dünyaya getirdiği sırada henüz 21 yaşındaydı. Hercai bir hayat sürüyordu. Apollinaire'in babasının kim olduğu hakkında öne sürülen söylentiler değişiktir. Bir İtalyan papazının adı üzerinde duranlar çoğunluktadır.

Bayan Konstrowtzky, 1882 yılında ikinci bir erkek çocuk dünyaya getirdi. 1885 yılında Roma'dan ayrıldı, bir süre sonra Monaco'da yaşadı. Guillaume ile kardeşi Albert eğitimlerine Monoco'da Katolik Saint-Charles okulunda başladılar. Apollinaire, *Bölge* şiirinde andığı ilk dostu René Dalize'le bu okulda tanıştı.

Apollinaire'in çocukluğu, bir iki kısa yolculuk dışında hemen hemen Fransa'nın güney kıyılarında geçti. Cannes, Nice liselerinde okudu. Parlak bir öğrenciydi. 1897 yılında Nice Lisesi'ni bitirdi.

Bayan Konstrowtzky, 1889 yılında çocuklarıyla Paris'e yerleşti. Apollinaire'in ilk edebi çalışmaları bu sıralara rastlar. Bir borsa komisyoncusunun yanında küçük bir iş bulabilmiştir. Durmadan, karmakarışık okur; romanlar, hikâyeler, tek perdelik oyunlar yazar.

1901 yılında zengin bir Alman kadını, Milhau vikontesi, Apollinaire'i kızına yetiştirici olarak yanına alır. 1901 Ağustos'undan 1902 Ağustos'una kadar Apol-

linaire bir yılını Almanya'da Bayan Milhau'nun çeşitli konaklarında, çiftliklerinde geçirir. Rhein bölgesini, Bonn, Polonya, Duesseldorf, Münih, Berlin, Prag, Coblence kentlerini tanır.

Apollinaire, gene bu sırada Bayan Milhau'nun yanında eğitici olarak çalışan genç bir İngiliz kızına, Annie Pleyden'e âşık olur.

Gulliaume Apollinaire imzalı ilk şiirleri, hikâyeleri bu yıl içinde Paris dergilerinde görülür. *Alkoller*'de yer alan *Rhénanes* başlıklı 9 şiir ile öbür çoğu şiirleri bu yılın izlenimlerini taşır.

Annie Pleyden'e olan aşkı, Apollinaire'in sanatını kuvvetle etkiler. Bu aşk gönlünce yürümemiştir. Annie Pleyden'den dilediği ölçüde karşılık görmez. Evlenme teklifi reddedilir. 1902 yılında Paris'e döndükten sonra, 1903 Eylül'ünde, 1904 Mayıs'ında Annie'yi görmek için iki defa Londra'ya gider. Teklifini tekrarlar. Annie, 1904 Haziran'ında Amerika'ya göç eder. Artık aralarına Okyanus girmiştir. Annie'yi bir daha görmeyesiye kaybeder.

Bu üç yıl, Apollinaire'in tek düşüncesi Annie'dir. *Yüzü Gülmeyenin Türküsü, Mor Zambaklar, Annie, Elveda* gibi şiirlerinde hep Annie'nin gölgesi vardır. *Landor Road Göçmeni*'nde, Landor Road adı, Annie'nin Londra Banliyösü'nde oturduğu sokağın adıdır.

Apollinaire, Almanya dönüşü Paris'te bir bankada küçük bir iş bulur. İki yıl sonra bankanın işleri bozulunca açıkta kalır. Gazetecilik, çevirmenlik yapar. Bu süre içinde sanatçı çevrelerinde çok aranılan, masası daima kalabalık bir kimse olmuştur. Genç Picasso, Max Jacob, Andre Salmon, belli başlı dostları arasındadır.

1908 yılında genç bir ressam kadınla karşılaşır: Marie Laurencin. Bu karşılaşmadan sonra çok geçmeden âşık olur. Apollinaire resimle ilgilenir. Resimle ilgili

denemeler, eleştiriler yazar; Marie Laurencin'e daha yakın olabilmek için evini değiştirir, Auteuil'e taşınır. 1912'de bu yakınlık sona erince Auteuil'de oturamaz olur, Saint – Germain Bulvarı'na yerleşir.

Mirabeau Köprüsü, Bulunmuş Saç Demeti, Bu Solan Alaca Karanlıkta gibi şiirleri Apollinaire'in ikinci büyük aşkı ile bağlantılıdır.

Bu arada ilk kitabı *L'Ancliantеur Pourrissant,* André Derain'in desenleriyle 1909'da yayımlanır. 1910'da yayımlanan romanı *L'Héreslarque et Cie,* yılın Goncourt armağanı oylamasında ilk turda üç oy alırsa da son turda kazanamaz. Gene bu yıl İtalyan tiyatrosu üstüne bir kitabı çıkar.

1911'de "Hayvan Hikâyeleri ya da Orfe Alayı" Raoul Dufy'nin desenleriyle basılır. 1913 yılında "Kübist ressamlar" adlı denemeleriyle hemen ardından 1898 – 1913 yılları arasında yazdığı şiirlerini topladığı *"Alkoller"* basılır. Aynı yıl, Marinetti'nin futurizm hareketine Milano'da yayımlanan bir bildirisiyle katılır.

1914 yazında Birinci Dünya Savaşı patladığı sırada, Nice'te kibar tabakadan bir kadınla, Bayan Louise de Colingy – Châtillon ile tanışarak âşık olur. Bu tanışmadan kısa bir süre sonra topçu olarak birliğine katılmak üzere Nice'ten ayrılır. Bindiği Marsilya treninde Oran'lı genç bir kızla, Madleine Pagès ile yakınlık kurar. Birliğinin bulunduğu Nîmes'den bir yandan Lousi de Coligny'ye (Lou) her gün bir şiir yazıp gönderirken, bir yandan da Madleine'e her gün aşk mektupları yazar.

1915 sonlarında asteğmen olarak piyadeye geçer. Madleine ile mektup yoluyla nişanlanırlar, 1916 yılı başında izinli olarak nişanlısı ile buluşmaya Oran'a gider.

17 Mart 1916 günü, öğleden sonra, cephede fıkralarını devamlı olarak yayımladığı Mercure de France'ın son sayısını okuduğu bir sırada, az ötesinde patlayan bir obüsten sıçrayan mermi miğferini deler, Apollinaire başından ağır bir şekilde yaralanır. İyileşmesi uzun sürer. Hastaneden çıktıktan sonra Paris'te geri bir hizmete alınır. Başı hep sargılıdır. İyileştiği sanıldığı bir dönemde, 9 Kasım 1918 günü tutulduğu İspanyol nezlesinden kurtulamayarak ölür.

Yakınları anılarında yaralandıktan sonra Apollinaire'in çok değiştiğini anlatırlar. Asteğmen üniformasıyla övünür, kendisini hastaneye görmeye gelenlere vatan sevgisi, vatandaşlık üstüne uzun, ciddi nutuklar verirmiş.

Apollinaire, 2 Mayıs 1918'de, *Kızıl Saçlı Dilber*'le Bayan Jacqueline Kolb'la evlenir. Aşktan yana yüzünün güldüğü bu mutluluk dönemi, genç yaşta ölümüne kadar ne yazık ki ancak altı ay sürer.

Apollinaire'in bu dönemde yayımlanan başlıca kitapları şunlardır: *Le Poète Assassiné* – Hivicli Hikâyeler 1916, *Vitam İmpendere Amori* – Şiirler 1917, *Les Mamelles de Tirésias* – Ovun 1918, *Caligrammes* – Savaş ile Barış Şiirleri 1918.

La femme Assise, Il ya, Anecdotiques, Üzgün Nöbetçi vb. kitapları ile iki oyunu ölümünden sonra kitap halinde basılmışlardır.

Apollinaire'in ölümüyle Paris'in sanat çevreleri en canlı kişilerinden, tepe noktalarından birini kaybeder. Hikâye anlatmada, konuşmada, sanat meselelerini yaratıcı bir güçle açıklamada ustalığı ile yaşamı boyunca sanatçıları çevresine toplayan bir kimse olarak yaşamıştır. Dil öğrenmede üstün bir kabiliyeti olduğu bilinir. İtalyanca, Rusça, Almanca, İngilizce bildiği başlıca diller arasındadır.

Apollinaire'in şiirinin önemi gün geçtikçe artıyor. Ölümünden bu yana geçen yarım yüzyıl içinde Fransa'nın Baudelaire ile birlikte en çok sevilen, okunan şairi durumuna ulaşmıştır. Son yıllarda Fransa'da ay geçmiyor ki kitaplarının yeni baskısı çıkmasın, üstüne yazılmış kitaplar, denemeler yayımlanmasın. Ünü dünyanın bütün dillerinde bu oranda yayılmakta devam ediyor.

André Billy, Apollinaire'in sanatı üstüne şunları yazıyor:

"Ölümünden kısa bir süre önce, Yeni Düşünce ile Şairler *üstüne Vieux Colombier'de verdiği konferansını bazı düzeltmelerle Mercure de France'ta yayımlamıştı. Şiirin geleceği ile ilgili düşüncelerinin aldığı son biçim bu yazısında görülür. Hemen hemen bir bildiri denilebilecek bu yazısı ölümüyle bir vasiyetname niteliği kazanmıştır."*

Apollinaire'e göre yeni düşünce neydi? Bu düşünceyi nasıl tanımlıyordu?

İlkin klâsik miras yoluyla: Sağlam bir sağduyu, tam bir eleştiri düşüncesi dünyayı insan ruhunu bütünüyle içine alan bir görüş, duyu sömürmeyi önleyen bir görev duygusu. Ardından romantik miras yoluyla tamamlıyordu: Yaşantının yükselmesine yardımcı her alanın araştırılması. Hemen ekliyordu: *"Budunsal alansa eksiksiz olduğu ölçüde imgeleme sınırları içinde de, gerçeği geliştirmek, aramak, yeni düşüncenin başlıca nitelikleri işte bunlar."* Bu eğilim öteden beri vardır. Fakat varlığının bilincine ilk kez ermektedir. Bugüne kadar edebiyat alanı dar sınırlarla kuşatılmıştı. Düz yazı va da şiir yazılıyordu. Düz yazıya biçim veren gramer kurallarıydı. Şiirin ise sık sık tartışılan fakat tellim ayakta kalan tek kanunu uyaklı diziydi. Özgür şiir biçim alanında yapılabilecek araştırmaların bir evresi olarak kalıyordu. Biçim araştırmaları hem büyük hem de geçerli bir

yer kazandı. *"Büyük bir ataklıkla çok ileriye vardırılan baskı oyunları çağımızdan önce hemen hemen bilinmeyen bir göz lirizmi doğurma olanağı sağlamıştır. Bu oyunlar daha da ileriye vardırılarak sanatların bileşimini, müziği, resmi, edebiyatı içine alabilir... Sinemanın en eksiksiz bir halk sanatı bir imgeler kitabı olduğu bir çağda, şairlerin film yapımcıların kaba imgeleme yetileriyle gönlü olmayanlar, daha ince düşünebilenler için imgeler yaratmaya çalışması tuhaf kaçacaktı. Film yapımcılarının incelik kazanacakları, gramofon ile sinemanın kullanılan tek anlatım biçimine ulaşacakları gün, şairlerin şimdiye kadar bilinmeyen bir özgürlüğe kavuşacakları şimdiden söylenilebilir. Şairler henüz ellerinde bulunan olanaklarla kendilerini bu yeni sanata hazırlarlarsa, hiç şaşılmasın. Bu yeni sanat, salt kelimeler sanatından daha geniştir. Sinemada, duyulmamış yaygınlıkta bir orkestranın yöneticileri olarak, sesleri, görüntüleri, insan düşünce ile dilleri, türkü, dans, bütün sanatları, bütün oyunlarıyla bütün dünya, şairlerin emrindedir. Geleceğin görünür, duyulur kitabını yazmakta Morgan'ın Gibel dağında yarattığı yalgını (serabı) yaratmak tek çıkar yoldur."* Neden şiirde de gazetecilikte olduğu ölçüde özgürlük tanınmasın? Telefon, telsiz, telgraf ile havayolları döneminde şair uzaklıklar karşısında bu kadar ölçülü davransın? Sanat ulusal kalmaktan çıksın demek değildir bu... *"Yeni düşünce Fransız düşüncesinin bütün yüceliğini otaya koyan klâsiklerin büyük niteliği görev ile düzene dayanır. Üstelik, bunlara özgürlüğü de ekler. Yeni düşünce içinde birbiriyle sarmaş dolaş olan düzen ile özgürlük yeni düşüncenin özelliği olduğu ölçüde gücüdür de."* Apollinaire, yeni düşünce araştırmalarının bir karışıklık bir gülünçlük tehlikesi ile karşılaşabileceğini gizlemesi için bir neden olamaz. *"Şairin yığdığı, yeni düşüncenin yığdığı malzemelerdir bunlar. Bu malzemenin yaratacağı dip gerçeğin sadeliğinden, alçakgönüllülüğünden ötürü küçümsenmemesi gerekir. Çünkü*

sonuçları büyük, çok büyük nesneler olabilir."

"Bu yenilik araştırması da neye? Güneşin altında yeni olan yok, diye karşı çıkılabilir." Şairin bu gibilere karşı diyeceği vardır: *"Başımın röntgenini aldılar. Yaşarken kafatasımı gördüm. Bu da mı yenilik değil?"*

Yeni düşünce demek oluyor ki özellikle şaşırtma ile tanımlanır. Şaşırtma yeni düşüncenin en büyük olanağıdır: *"Şaşırtma, şaşırtmaya ayırdığı önemli pay ölçüsünde yeni düşünce kendinden önceki bütün sanat ile edebiyat hareketlerinden ayrılır. Yeni düşünce estetizm değildir, olamaz da, bütün formüllerin züppeliğin düşmanıdır. Yeni düşünce bir okul olmayı değil, semholizmden natüralizme kadar edebiyatın bütün okullarına içine alan büyük akımlarından biri olmayı diler.*

Girişkenlik düşüncesinin yerleşmesi, çağının açıkça anlaşılması, bilginlerin her alanda her gün tanıklıklar keşfettikleri iç ile dış dünya üstüne bu keşiflerden aşağı kalmayan yeni görüşlere ulaşılması yolunda savaşır."

Düşüncelerini teori bakımından geliştirebilmesine, belki de bunun sonucu olarak uygulamaları gerçekleştirmesine, Apollinaire'in ölümü engel oldu. Yeni düşüncenin heyecanları da onunla birlikte söndü. Nedir ki tümüyle değil. Bir sonrası dönemin şiiri tümüyle bir şaşırtma şiiri oldu, öyle bilinçaltının araştırması olarak sembolizm, edebiyata karşı estetiğe karşı Apollinaire'in ilkelerine, özellikle şaşırtma ilkelerine dayanan yeni düşüncenin bir çıkışıydı. Apollinaire olarak da kaldı. Bunun içindir ki Apollinaire'in günümüz şairlerinin öncüsü olarak kabul edilmesi yerinde olur.

1917'de Apollinaire, bir yayınevine *"Fleurs du Mal"*in yeni bir baskısını hazırlamış, baskının önsözünde, yeni düşünce ile ilişkilerini inceledikten sonra sağlıklı bulmadığı yapısını iyi karşılamadığı, Baudelaire düşkünlüğünün sonunun geldiğini açıklamıştı. Roger Al-

lard, *"Baudelaire ile Yeni Düşünce"* adlı broşüründe, Apollinaire'e karşılık verdi. Bu karşılıktan değineceğim tek nokta, yazarın Apollinaire'i Baudelaire'in mistik heyecanını anlamamış olmakla suçlamış olması sadece. Bu konuda ne denilirse denilsin Apollinaire'in mistik heyecana çok vabancı olduğu kanısındayım. Yeni Düşünce bildirisinde fizik üstünden en ufak bir iz görünmez. Apollinaire ile yakınlığımız, konuşmalarımız öbür dünyayı pek umursamadığını bana söyleyebileceği derecedeydi. Doğuştan iyimserliği yaşamaya olduğu gibi ölüme de onu körü körüne inanmaya itiyordu. Gizli, esrarlı nesnelere merakı vardı. Fakat bu merak bu gibi nesnelerin çekici, masal yönleriyle ilgiliydi. Derinlerine daldığı Hıristiyan efsanelerine bile yazdıklarında pek az değinir. Ne akılcı ne de mistik olan felsefesi, insanın kaderi ile evrenin sırrı önünde tetikte durmak olarak özetlenebilir. Öyle bir şair duruşu ki ne esinden ne de türküden ayrılmaz. Düşünüşü tellim müzikli tellim de parasızdır. Özellikle doyulmaz tattaki düz yazılarında bana kalırsa en çok yaklaştığı Gerard du Nerval'de olduğu gibi, Apollinaire'de de nefes almak ile esinlenmek hem tek hem de eş nesnelerdir. Ona göre her nesne şiir malzemesi biçim değiştirmeye, türküye geçiş nedenidir. Bir eşya, bir karşılaşma, bir sözü kaptı mı, kişisel uyumunu katar, düşlerinin rengi, hareketi ile ayarlar, tek kelime ile kaptıklarını yeniden yaratırdı. Kaleminden aktarılmış tek söz çıkmamıştır...

Apollinaire'in bana göre edebiyat tarihine tuttuğu yeri söylemem gerek. Tarih bakımından Chenier ile Lamartine'e kadar uzanan büyük romantik şairlerin sonuncusudur. Romantizmle başlayan lirizm yayılma hareketi, şairin heyecanlarını, duyuşlarını gittikçe doğrudan doğruya, gittikçe daha katıksız bir biçimde açık-

lamasına kayarak Apollinaire'de uç bulur. Deneyi geniş ölçüde kullanılmış, şiir yetisinin gelişmesinde kendisinin aşılmasına da çalışılmıştır. Ama ne pahasına? Sonunda bu koca atılgan, bu büyük düşünce serüvencisi karşıdan bakıldıkça bir denge öğesi olmuş, aslında o da kendini öyle görmüş, öyle olmak istemiştir.

Çok tehlikeli bir oyun oynadı, varıdan çoğunu da kazandı. Bu kadarı çok sayılır. Eserlerinin büyük bir kısmı unutulmayacak değerdedir. Bizlerin iç hazinesini tükenmeyecek gibi zenginleştirdi. Nerval, Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Apollinaire olmasa sevmenin açısı, yaşamanın tadı, tümüyle yüzyılımızın duygululuğu, bütün ayırtıları, bütün incelileriyle belki de çok başka olur, belki de hiç olmazdı. Onlar olmasa sevdiğimiz gibi sevmez, acı çektiğimiz gibi acı çekmez, ne üzgünlüklerimiz ne de sevinçlerimizde olduğumuz gibi üzgün ya da sevinçli olurduk. Bizim en ısısız, el uzanmamış ocaklarımızın koruyucu tanrılarıdır onlar. İçimizde yaşarlar. Nedir ki biçimle birlikte ölmezler. *İnsan* ile *şiir* bugün için kendilerine verdiğimiz anlamı korudukça, onlar da tanık, örnek olarak kalacaklardır.

Necati CUMALI
(Kasım 1965/İSTANBUL)

İÇİNDEKİLER

Mirabeau Köprüsü 13
Mirabeau Köprüsü 16
Mirabeau Köprüsü 19
Mirabeau Köprüsü 22
Marizibill 25
Elveda 27
Ayrılış 28
Loreley 29
Tapıyorum Sana 35
Annie 41
Ah Sevgilim 43
Sevda 45
Bu Solan Alacakaranlıkta 46
Öldü Aşk 47
Çingene Kız 48
Ren Gecesi 49
Deniz Kızları 50
Çanlar 51
Çanlar 53
Ak Kar 55
Yengeç 56
Rosemonde (Dünyagülü) 57
Av Borusu 58

1909 59
Yüzü Gülmeyenin Türküsü 62
Bir Aşk Kırgınının Şarkısı 69
Bir Yıl Öncesi İçin Laterna Havası 76
Zaporog Kazaklarının
İstanbul Sultanına Cevabıdır 79
Yedi Kılıçlar 86
Aşk, Küçümseme ve Umut 94
Dönence 100
Eğer Ölseydim Orada! 120
Savaş Gülleri 124
Bulunmuş Saç Demeti 128
Kızıl Saçlı Dilber 129
Güz 133

Yaşamı ve Sanatı 135
İçindekiler 145

Selâmet Aydoğmuş

gece gelir saat çalar

günler var ki kaldım naçar

ISBN 975-9169-04-3